

EDITORIAL

Bug-uson an pinakahiluag nga pagkakaurusa para ha katalwasan kontra ha imperyalismo nga US

Ha pangunguna han tuyaw nga pangulo nga hi Donald Trump, padayon nga ginwawasiwas han imperyalismo nga US an terorismo ha magkalain-lain nga parte han kalibutan. Bisan kun sinulod ini ha usa nga ukoy-bubto ha Iran, nanarhug naman ini nga ulangan an mayor nga aragian han pankalibutan nga suplay han lana. Ha pareho nga panahon, nagpahayag ini han plano nga atakihon an kontra-imperyalista nga nasud Cuba, samtang ginpapakusog an panmilitar nga presensya ha Asya-Pasipiko agud ayaton an karibal nga China.

Masobra usa kabulan kahuman tika-ngan an gerra ha Iran, nga nagpatay na han masobra 4,550 katawo, pakyas gihapon an agresyon han US nga payukbuon an Iran. Sanglit naglalarang ini nga mag-imponer han blokeyo ha Strait of Hormuz agud i-hostage an kalibutan ngan papintason pa an gerra, agud agawon an karikuhan nga lana han Iran. Ginsisingabot naman ini han mga monopolyo nga kartel han lana agud waray wantas nga pahitas-on an presyo han krudo ngan maghakin pa hin ganansya.

Ha Pilipinas, kakunsabo ngan tagdempensa han imperyalismo nga US an niyutiyo nga rehimen Marcos. Waray gud niya kundenaron an mga gerra nga ginpapabuto han US. Hul-os an pagtraydor niya ha mga Pilipino ha paghatag-lugway ha pagsulod-gawas han mga tropa nga Amerikano, pagpapapasulod han mga misayl ngan higamit militar, pagtugot ha pagtindog han pabrika han bala ngan istakan han lana para ha US, ngan mga ehersisyo militar sugad han Balikatan. Ha Eastern Visayas, ginpapasangil an presensya han US komo "makatawo nga ayuda," nga ha aktwal pagtalapas ha soberaniya han nasud ngan nagpapagrabeha militarisasyon ha mga komunidad han rehiyon.

An hul-os nga pagyukbo ni Marcos ha makigerrahon nga adyenda han US resulta han desperasyon hini nga mag-

konsolida han poder, nga nagtitiniwug-tiwog atubangan han nagkakaladkad nga kangalas han katawhan ha iya pasismo, pagpapakuri ngan pagtraydor. Ginpapagulong ni Marcos an *impeachment* ha karibal nga hi Sara Duterte samtang hadton 2025 hiya mismo an nagmando ha Korte Suprema nga talwason ini ha baratunon. Ginrarakudako niya an pagkadakop ha hadto anay kakunsabo nga hi Zaldy Co, para ini an basulon ha korapsyon ha mga proyekto nga *flood control* nga iya ginpangunahan.

Buta hi Marcos ha kakurian han katawhan nga ginpagrabe han gerra nga agresyon han US. Gin-aantum nga kadugangan nga 1.3 kamilyon an maluludlod ha mas grabe nga kakurian, diin mabubuhi la hira ha ₱64 kada adlaw. Yukut-yukot nga drayber han mga pampubliko nga sarakyan an nawarayan hin pakabuhi tungod ha kamahal han presyo han lana. Ginpapas-an han

mga parag-uma ngan parupangisda an mas hitaas nga gastos ha produksyon. Ha butnga han krisis, waray kasingkasing nga ginpapadayon an mga demolisyon han mga kabalayan. Sige an parayaw ni Marcos han paghatag hin talagudti nga ayuda, kundi nagmamadig-on nga diritanggalon an mga buhis ha *diesel* ngan *gasolina* para makakolekta han mas dako nga buhis nga makukurakot, ngan makaganansya an mga kompaniya han lana hin ₱1.5 kabilyon kada adlaw.

Makatadungan ngan kaangayan la nga ig-insister han katawhan an pagbasura ha mga pabug-at nga buhis, umento ha suhol, pagpahitaas ha pamasaher, pagpahimubo han presyo han paplitan, ngan makatadungan nga ayuda ngan panginabuhi. Kadungan hini, kinahanglan liwat santupon an sumpayan han presente nga krisis ha imperyalista nga larang han US nga dad-on an kalibutan ha gerra, agud makaagaw han rekursongan merkado ha ngaran han dugang nga paghakin han karikuhan. Kinahanglan liwat iguliat an paghuman han gerra nga agresyon han US ha Iran ngan ha magkalain-lain nga parte han kalibutan.

Sugad kun tiunan-o gin-gamit han US an mga base militar ha iba nga nasud agud atakihon an Iran, piho nga gagamiton liwat han US an mga base militar hini

ha Pilipinas agud manulsol han gerra kontra ha China. Mahugot gud an panginahanglan para ha mga Pilipino nga magkaurusa kontra ha militar nga panginginlabot han US ngan palayason an mga tropa nga Amerikano. Kinahanglan nira pukawon an ira diwa nga patriyotiko ngan sugad han katawhan nga Iranian, Venezuelan, Cuban, Palestinian, ngan iba pa nga nasud, ig-insister an nasyunal nga paglulugaring ngan katalwasan han Pilipinas.

Yunit han BHB, nakahaman han BKP ha butnga han operasyon militar

Manilampuson nga nahuman han usa nga yunit han Bagong Hukbong Bayan (BHB) ha Eastern Visayas an usa kabats han Batakan nga Kursu han Partido (BKP) hadton urhi nga parte han Marso. Ginpakita nira an naglalarab nga determinasyon ngan hitaas nga pagsisikreto agud diri makaulang an sik-on nga operasyon militar nga gintuman han pasista nga 8th Infantry Division ha okasyon han anibersaryo han BHB.

Sigon kan Ka Anding, puno nga instruktur han bats han BKP, lima katuig an abereyds nga kaihaon ha serbisyo han mga estudyante ha rebolusyon. Samtang ginkikilala niya komo kaluyahan an sobra nga nadelatar nga pormal nga edukasyon ha mga kasama, linandaw gihapon an hilarum nira nga "hugot" ha mga leksyon han BKP. Mas napariko an diskusyon han amkon nira nga praktikal nga eksperyensya han pagpapasulong han gerra han katawhan, nga mas nalamrangan han siyentipiko nga teorya han Marxismo-Leninismo-Maoismo.

Simple kundi maunod

Komo yunit gerilya, ginpakita han yunit han BHB an hitaas nga mobilidad. "Ha syahan nga benyu, nag-ayad pa han mga lingkuran. Ha masunod nga benyu mga pipita nala an mga lingkuran namon, nga usa kaadlaw la nga nagamit tungod kay kinahanglan bumalhin. Ha urhi nga benyu, waray na kami mga lingkuran. Manhindara nala han mga dahon, binunot ngan iba pa nga hanig, kundi waray ini makaulang ha pagpapadasyon," estorya ni Ka Anding.

Sukwahi ini ha nakahiaaraan hadto ha rehiyon. Ha kahitas-on han naabot han lebel han gerra han katawhan, nahihimo hadto an mga pormal

nga pag-aram nga hirayo ha mga operasyon. Natitindog liwat an dagko nga istruktura diin nakakagamit han *projector* ngan *computer*. Yana, *chalk* ngan *tent* la sadang na.

Ha luyo han kakulangan, nagin maunod ngan mahinungdanon gihaapon an pag-aram. Landaw nga parte an topiko nga Ekonomya nga Pampulitika. Para ipasantop an sobra nga balor ngan paniniyupi ha mga trabahador, naghimo hira hin *role playing* diin nagin "kapitalista" an instruktur samtang an mga estudyante an mga "trabahador." Kahuman nira "magtrabaho" ngan "masuhulan," dudrungan nira nga ginkwenta an kadako han ganansya han kapitalista nga nagtikang ha sobra nga balor nga nahimo han trabahador.

"Makauurit ngay-an an mga kapitalista!" sering han mga estudyante. "Kun waray pa igpakita an kwentada, diri kamo mahibabaro nga gintitiyupi kamo," sering han instruktur.

Positibo gud an epekto han pag-aram ha mga kasama. Sering ni Ka Pablo, karuyag liwat niya makahaman ha dayuday han Intermedya ngan Abante nga Kursu han Partido. Nahikit-an naman hin kamaduroto ha pag-aram hi Ka Liway, usa nga iroy nga Pula nga mangaraway, nga ginungbawan an kamingaw ha mga anak tungod kay karuyag niya mapadig-on an iya katindog ha rebolusyon.

Sigon kan Ka Anding, plano han ira yunit nga himuon an IKP ha masunod nga tulo kabulan. Mas maiisa hini an diwa nga mapan-ato han mga Pula nga mangaraway, agud atubangon an natikado nga mga ayat han pagpapasulong han armado nga pakig-away ha rehiyon. ■

Mga menor de edad, ginpapasurrender han 19th IB

PIRA NGA ANAK han mga parag-uma an waray hunong nga ginhaharas han 19th Infantry Battalion ha Barangay Paco, Las Navas, Northern Samar agud pasurrenderon. Duha ha ira mga menor de edad nga sugad han ira mga kag-anak target nga mapasurender han mga tropa ha ilarum ni Lt. Col. Roger Gobway Jr.

Pauru-utro nga ginkakadto han mga tropa han Bravo Company hira Emman Yanay, 17 anyos, ngan Mercel Yanay, 15 anyos, ha ira balay tikang pa hadton Abril 8. Ginpapakadto hira ha hedkwarters han 19th IB han mga nagpakilala ha hinimuhimo nga ngaran nga "Pelenio," "Bulaw," ngan "Ligid-ligid."

Plano han militar nga idetiner an duha agud mapugos an ira amay nga hi Edwar Yanay nga sumurender. Maiha na nga gin-aakusaran han militar ngan gubyrno hi Edwar nga mayda hiya sumpay ha rebolusyunaryo nga kagiusan. Ha kahadlok ha mga pasista nga sundalo, linayas ha ira balay hi Emman ngan waray pa kakikit-i han iya mga kaurupdan.

Iba pa nga kaurupdan nira an ginhaharas ngan gintatarhug han militar. Kaupod hini an bugto ni Edwar nga hi Resi ngan an mga umangkon nga hira Rose Ann, 16 anyos, ngan Rope, 22 anyos.

Ginkundenar han National Democratic Front-Eastern Visayas (NDF-EV) an pagdadabi han militar ha mga menor de edad ngan pan-gigipit ha pamilya Yanay. Ginsukna liwat hini an pagtatago han mga sundalo ha mga buwa nga ngaran, nga taktika para makalikay ha baratunon ha ira mga krimen.

Ginpahimuwa liwat han NDF-EV an alegasyon nga usa nga "rebelde nga lider" hi Edmond Cabides Baluyot nga gin-aresto hadton Abril 1 ha kaso nga pakyas nga pagpatay. Usa la hiya nga ordinaryo nga parag-uma tikang ha Barangay Victory, Las Navas nga nagkamayda hin pisikal nga kumprontasyon ha usa nga tropa han 19th IB komo protesta ha baga-balaud militar nga mga kundisyon nga gin-iimponer ha ira baryo, sugad han mga hamlet o "lockdown."

"Diri urusahon nga an pira nga tawo sugad kan [Baluyot] nadaup ha BHB agud kab-uton an hustisya para hini nga mga pangabuso," sering ni Ka Celine Manlimbasog, tagapagyakan han NDF-EV. ■

Panunulsol han gerra han US, pakuri ha masa nga anakbalhas

Ha masobra usa kabulan nga gerra nga agresyon han US ha Iran, nabutad an makangingirhat nga destroso ha mga katawhan ha bug-os nga kalibutan. Labot ha pagkamatay han mga inosente ngan karuba han mga sibilyan nga istruktura, gin-durot liwat hini an *oil price shock* (tigda ngan dirudiretso nga paghitaas han presyo han lana) nga mas nagludlod ha masa nga anakbalhas ha krisis. Tagos gud ini ha su-ruksukan han katawhan han Eastern Visayas.

Sugad ha iba nga rehiyon, kaupod ha mga pinakauna nga naigo han krisis an mga drayber han pampasahero nga sa-rakyan. An hadto ₱600-₱700 nga inad-law nga kita han usa nga drayber han dyip ha Mayorga, Leyte, binagsak ha ₱100-₱150. Ha iya ruta nga Mayorga-Tacloban, tubtub ₱2,600 an gastos para ha *diesel* para ha duha nga *round trip*, nga hadto ₱800 la.

Naabot naman hin ₱500 an inadlaw nga gastos han usa nga drayber han *tricycle* para makabiyahe magkulop ha Tacloban City, samtang hadto aada la ini ha ₱200. Yana, ₱100-₱200 nala an nahiiuuli niya ha iya pamilya.

Abat liwat han gudti nga parupanin-da an epekto han hitaas nga presyo han lana. Nadugngan hin ₱5-₱10 an kada kilo han karne nga manok nga ginpapalit tikang ha suplayer tungod ha paghitaas han gastos han pagbyahe han mga pro-dukto. Binagsak naman hin 50% an kita han mga parupaninda han utanon.

Para ha ngatanan nga ordinaryo nga katawhan, dugang pa nga paras-anon an mas mahal nga pamasaha, mga ba-takan nga papliton ngan LPG. Bisan kun hini nga naglabay gintanggal han rehi-men Marcos an buhis ha LPG ngan kero-sin, ura-ura kaguti la an ig-iiban hini ha

presyo sanglit an pira nagamit gihapon hin kahoy komo sungo ha pagluluto.

Naabot ha kabaryuhan an epekto han pagmahal han lana. Ha Samar, ginhahampak an mga parag-uma han mas hitaas nga gastos ha pagtanum han humay ngan pagkokopras. An kita ti-kang ha ira mga produkto naiibanan pa han pagmahal han pamasaha. Mas grabe pa, waray hira nakukuha nga ayuda tikang ha gubyerno.

Pabug-at nga Balikpapan 2026

Diri la an gerra nga agresyon han US ha Iran an nakakaapekto ha pangina-buhi han anakbalhas ha Pilipinas. Du-gang pa nga pakuri an tiarabot nga Ba-likatan *war exercises* ha Tacloban City ha Abril 20 tubtub Mayo 8. Ha sibilyan

nga erport han syudad hihimuon an mga panmilitar nga aktibidad han mga tropa nga Amerikano ngan Pilipino.

Ha Barangay 88 Costa Brava San Jo-se, nagdurot hin kahadlok ha mga resi-dente an paglupad han edro nga C-17 nga nagdara han mga tropa han US had-ton Abril 5. Ginrereklamo pa nira nga kulang an impormasyon ngan koordina-syon ha ira han 8th Infantry Division hiunong ha *war exercises*. Ginkakabarak-an liwat han gudti nga parupangisda nga diri makapalawod samtang ginhihimo an Balikpapan. Pagseseguro pa nira, itatab-rog hira han *coast guard* ha mga pangis-daan pagtikang han mga aktibidad.

Sigon ha 8th ID, labot ha "makatawo nga ayuda," hihimuon liwat ha Balikpapan an "full spectrum operations" kalakip an pankombat nga *treyning*, *cybersecurity* ngan koordinasyon nga *civil-military*. Ha esensya pagpapasa ini han US han ma-panmuypoy ngan pasista nga doktrina han kontra-insurhensiya ha Armed Forces of the Philippines.

Presyo ha usa nga baryo ha Samar		Hadto	Yana	Umento
GASOLINA DIESEL KEROSIN ("PETROLYO")		₱90/litro	₱174/litro	₱84
		₱75/litro	₱175/litro	₱100
		₱60/litro	₱160/litro	₱100
GASTOS HA PRODUKSYON	ARADO	₱700	₱1,000	₱300
	MOLINO	₱50/lata	₱80/lata	₱30
	PAGTIROS	₱1,300/adlaw	₱1,800/adlaw	₱500
PASAHE	ABAKA	₱3/kilo	₱4/kilo	₱1
	LUKAD	₱2.5/kilo	₱4/kilo	₱1.5
	TAWO	₱100	₱200	₱100

Kabalayan ha Ormoc City, ginpademolis han lokal nga gubyerno

Gintawag nga "waray gamit" ngan "waray kasingkasing" han mga residente an lokal nga gubyerno han Ormoc City kahuman hini pwersahay nga ipademolis an 81 kabalayan ha Barangay Cogon hadton Abril 8. Kalakip ha mga ginruba an mga balay nga mayda mga titulo ngan gatos-katuig na nga nakatindog ha lugar.

Duro nga nangalas an mga residen-te ha pagpapalayay ha ira ha butnga han presente nga pan-ekonomiya nga krisis. Ginsalikway liwat nira an gin-tanyag han lokal nga gubyerno nga ₱24,000 nga kumpensasyon ngan tem-poraryo nga relokasyon.

Ginhimo an demolisyon agud ihagu-

dalan an pagpapatindog han ₱20-ka-milyon nga bilding han lokal nga gub-yerno. Pag-insister han meyor nga hi Lucy Torres-Gomez, ligal na nga naku-ha han syduad an ekta-ektarya nga tu-na ha atubangan han *city hall*, subay kuno ha desisyon han Court of Appeals hadton 1979.

Ginpahimuwa naman ini han mga residente, nga nagsering nga kada tuig hira nga nagbabayad han *real estate tax* para ha ira mga lote tubtub yana nga 2026. Sering nira, waray paliwa-nag nga inundang an lokal nga gubyer-no han Ormoc nga karawton an pagba-bayad nira han buhis komo pangandam ha demolisyon. Ginkukwestyon liwat nira kun kay ano nga iginpadayon an operasyon samtang mayda pa hira na-kasalawad nga *petition for injunction* ha korte.

An makasaysayan ngan kontra-imperyalista nga Aragway ha Catubig

Aada man gud ha ugat han katawhan nga Samareño an dugo nga patriyotiko ngan kontra-imperyalista. Kada Abril 15-19, ginhahandum nira an Aragway ha Catubig, usa nga makasaysayan nga panmilitar nga kadaugan han mga ordinaryo nga katawhan kontra ha mga Amerikano nga mananakop hadton tuig 1900. Usa ini ha pinakadako nga kaperdihan han kolonyalista nga US hadton Gerra nga Pilipino-Amerikano, labot pa ha Aragway ha Balangiga.

Sobra nga ginkangalsan hadto han katawhan han Catubig an pagkakam-po ha ira bungto han 31 nga tropa han 43rd Infantry Regiment han US Volunteers, nga hadto ginpamunuan nira Sgt. William Hall ngan Dustin L. George. Enero hiton nga tuig, nag-deploy an US han mga tropa ha Samar agud igpailarum ha ira kontrol an pag-eksport han abaka, ha mando han pangulo nga hi William McKinley.

Pag-abot pa la han mga langyawanon, layon nga naghimo han mga sikreto nga miting an mga Catubignon. Ginbug-os nira an 300-katawo nga lokal nga milisya para maghimo hin armado nga pag-atake. Mag-aga nga nagtrabaho an mga panday agud maghimo hin mga paltik ngan baid, samtang gin-armasan han rikuhanon nga mga pamilya an mga mangaraway nga Pilipino hin mga Mauser nga riple ngan rebolber.

Adlaw han Abril 14, nagtambak han abaka ha kalsada an mga lokal nga paraghornal, nga ginpagawas nira nga ikakarga ha usa nga hirani nga paraw. Nakakarga liwat dinhi an pira nga tibod ngan tadyaw, ngan mga litro han kerosin nga ginpagawas nga idedeliber ha bungto. An ungod, gagamiton ini ha pag-atake ha garison han US.

Alas-7 han aga han Abril 15, nagpadara han surat an mga lider han lokal nga milisya nga nag-iinsister ha garison han US nga sumurender. Gintawanan la ini han mga Amerikano, ngan ginpalayas an mga batan-on nga mensahero. Layon hira nga

dinalagan para bagtingon an lingganay nga *de rueda* (mayda lidong) ko-mo senyales nga tikangan an pangatake ha mga Amerikano.

Binulos hin buto an mga Amerikano, ngan nag-aningal ha bug-os nga bungto an bubto han magkaluyo nga gapil. Dirudiretso an bubto tubtub ha hilarum nga gab-i. Labot ha mga pusil, ginamit liwat han mga Pilipino an an duha nga kanyon kontra ha kaaway. Ha adlaw han Abril 17, nagreimpors pa ha ira an diri mamenos ha 500 nga mangaraway nga Pilipino ha ilarum ni Gen. Vicente Lukban, nga nagtikang pa ha Matuguinao.

Pagkabuwas, gamit an mga abaka nga ginbabaran han kerosin, ginsunog han mga Pilipino an baraks han

kaaway samtang waray hunong nga nagpapauran han bala. Nakaeskapo la an mga Amerikano kahuman luhuan an salóg ngan didto linusot para makadalagan ngadto ha kasapit nga sálog. Nag-atentar an 15 ha ira nga tumabok, kundi ngatanan hira napatay. An nasalin nag-ukab nala hin *foxhole* para makalikay ha mga bala.

Kataliwan han lima kaadlaw nga aragway, binyahe tikang ha Lao-ang an mga tropa nga Amerikano nga mareimpors unta ha dehado nira nga pwersa. Kundi uran han bala an tinapo ha ira. Napiritan hira nga ig-atras nala an nasasalin nira nga tropa, ngan hul-os nga nabawi han katawhan han Catubig an ira bungto.

Diri mamenos ha 19 nga Amerikano an napatay samtang upat an nasamaran. Linandaw ha balita ini nga grabe kadako nga kaperdihan han US, nga nalabawan la han Aragway ha Mabitac ha Luzon ha Septyembre, ngan han Aragway ha Balangiga ha masunod nga tuig. Inabot ha 600 katawo an pwersa nga Pilipino nga inapi ha Aragway ha Catubig. Ha pagtantiya han mga Pilipino nga istoryador, 50 la an kaswalti han mga Catubignon (magkatig-ob nga ihap han patay ngan samaran). Nakakumpiska liwat hira hin 25 nga riple ngan 12,000 nga bala.

Ha ira kaarawdan, binalik an mga Amerikano para sunugon an bungto han Catubig ngan ginhibang an pira kayukot nga sako han humay ngan bugas. Gindakop liwat nira hi Domingo Rebadulla, lider han lokal nga milisya, agud ipailarum ha tortyur ngan interogasyon.

Sugadpaman, nahisurat na ha mga paypay han kasaysayan an kadaugan han armado nga pag-ato han katawhan han Catubig. An patriyotiko ngan mapan-ato nira nga tradisyon amkon gihapon han bag-o nga tulin han mga mangaraway han katawhan—an mga Pula nga mangaraway han Bagong Hukbong Bayan.

